

Zaskrblijujoči trendi vlaganj v slovenske gozdove

Unfavourable Trends of Investments in Slovene Forests

Franc PERKO*

Izvleček

Perko, F.: Zaskrblijujoči trendi vlaganj v slovenske gozdove. *Gozdarski vestnik* 51, 2, 1993. V slovenščini, cit. lit. 6.

Prispevek opozarja na neugodne trende vlaganj v slovenske gozdove po družbenih spremembah v letu 1990. Podana je analiza višine poseka, opravljenih gojitvenih del, gradenj gozdnih cest in viak ter porabljenih finančnih sredstev za vlaganja v gozdove za obdobje 1981-91, iz katere je razviden močen padec vseh vlaganj v gozdove po letu 1989.

Ključne besede: vlaganje v gozdove, posek, družbeni gozdovi, zasebni gozdovi.

1. UVOD

1. INTRODUCTION

V zadnjih letih so bili gozdarstvo, gozdarji in gozd hvaležna tema za politike, lastnike gozdov pa tudi javnost. Žal so bile razprave preveč kratkoročno politično obarvane in premalo gozdu, kot obnovljivemu naravnemu bogastvu, primerno in dolgoročno naravnane.

Gozdarstvo in gozdovi so bili v zadnjih nekaj letih deležni velikih in korenitih sprememb, vendar je vse zaradi doslej še nesprejetega zakona o gozdvih ostalo na pol poti:

– Zaradi preživelih usmeritev še danes veljavnega zakona o gozdvih (obvezna prodaja lesa prek gozdnih gospodarstev, prevelikih pravic in obvez gozdnih gospodarstev do zasebnih gozdov, močno prek vseh razumnih meja omejene pravice lastnikov gozdov) se je proti koncu osemdesetih let nezadovoljstvo lastnikov gozdov, ki so se pozneje organizirano povezali v Slovenski kmečki zvezi, stopnjevalo. Poleg

* Mag. F. P., dipl. inž. gozd., Gozdno gospodarstvo Postojna, 66230 Postojna, Vojkova 9, SLO.

Synopsis

Perko, F.: Unfavourable Trends of Investments in Slovene Forests. *Gozdarski vestnik*, 51, 2, 1993. In Slovene, lit. quot. 6.

The article points to unfavourable trends of investments into Slovenian forest after the social changes which took place in 1990. An analysis of the felling cut quantity, silvicultural work, forest road and skid trail construction and the funds invested into forests in the period from 1981-91 has been given and proved a great decrease in all investments in forests after 1989.

Key word: investment in forests, felling cut, state forests, private forests.

upravičenih pripomb in zahtev po spremembi preživele gozdarske zakonodaje pa se vse pogosteje srečujemo s poskusi izrinjanja stroke iz zasebnih gozdov.

– Po volitvah spomladi 1990 je bil sredi poletja sprejet zakon o moratoriju, ki omejuje gozdna gospodarstva pri sečnji in razpolaganju s tistimi družbenimi gozdovi, ki naj bi se po sprejetju zakona o denacionalizaciji vračali njihovim prvotnim lastnikom.

– V letu 1990 se postopno uveljavlja prost promet z lesom iz zasebnih gozdov in z letom 1991 se prične sofinancirati vlaganja v gozdove in gozdarsko službo za zasebne in moratorijske gozdove iz sredstev proračuna.

– Zadnji dve leti je potekalo intenzivno delo, najprej na spremembah obstoječega zakona o gozdvih, pozneje pa na pripravi novega. Trodomni parlament do zaključka svojega mandata ni uspel v vseh zborih uskladiti in sprejeti nujno potrebnega Zakona o gozdvih in lahko le upamo, da bo v decembru 1992 izvoljeni novi državni zbor pri tem delu uspešnejši.

– Podobno usodo kot Zakon o gozdvih je doživljal tudi Zakon o Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov, s katerim so dosedanji družbeni gozdovi postali last Republike Slo-

venije in v manjši meri tudi občin.

– V letu 1991 je bil sprejet Zakon o denacionalizaciji, ki predvideva vračanje v naravi njihovim prvotnim lastnikom pretežni del sedanjih družbenih gozdov. To močno zmanjšuje obseg blagovne proizvodnje, dela in dohodka gozdnim gospodarstvom.

– V letu 1992 pa je bil sprejet po dolgotrajnem usklajevanju tudi Zakon o zadrugah, ki predvideva preobrazbo dosedanjih TOK v zadruge in izločitev iz gozdnih gospodarstev.

Rezultat zmanjšanja obsega proizvodnje, negotovosti o nadaljnji usodi gozdarstva in izvedenih racionalizacijskih ukrepah v gozdnogospodarskih organizacijah, je občutno zmanjšanje zaposlenih v gozdarstvu. Žal so marsikje začela razpadati kvalitetna strokovna jedra, ki jih bo mogoče obnoviti šele v daljšem časovnem obdobju. Kljub delni pomoči države se vlaganja v gozdove zmanjšujejo: gradnja cest je praktično ustavljena, gojenje in varstvo gozdov močno zaostaja za potrebami, zmanjševanje vlaganj v gozdove resno ogroža trajnost gozdov in njihovih vlog. Da bi dobili objektivnejši pogled na dogajanja v slovenskih gozdovih v zadnjih dveh, treh letih si moramo poklicati v spomin nekaj najpomemb-

nejših podatkov iz desetletja 1981–90, ki zajemajo tako »zlato obdobje« slovenskega gozdarstva, kot obdobje sprememb, ki se je začelo z letom 1990. Hkrati pa so uporabljeni tudi posamezni podatki in ocene za leti 1991 in 1992, ki jasno nakazujejo trende, kam gredo slovenski gozdovi.

2. POSEK IN BLAGOVNA PROIZVODNJA

2. FELLING CUT AND GOODS PRODUCTION

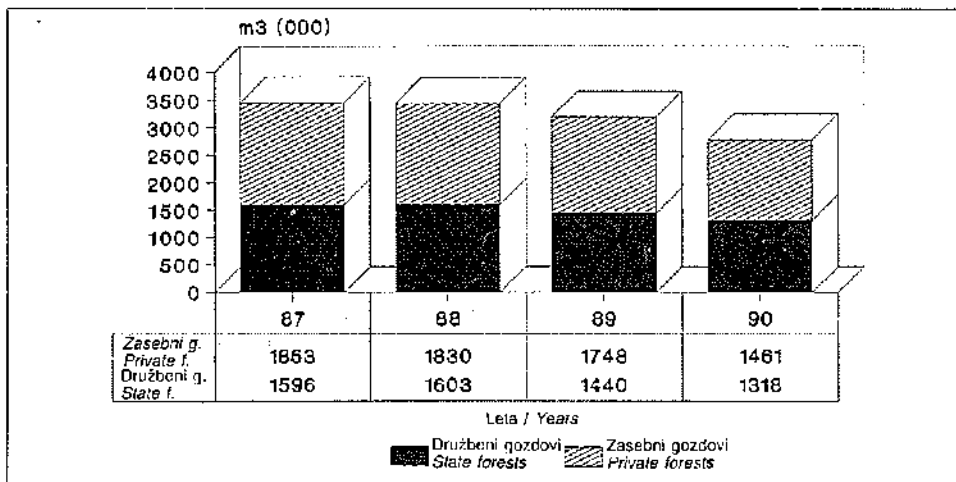
Gospodarjenje z gozdovi v obdobju 1981–90 je potekalo v skladu s Samoupravnimi sporazumi o temeljih plana samoupravne interesne skupnosti za gozdarstvo Slovenije (za obdobji 1981–85 in 1986–90) in Samoupravnih sporazumov o temeljih planov območnih skupnosti. Podpisniki samoupravnih sporazumov so bili: gozdna gospodarstva (TOZD-i in TOK-i), lesna predelovalna industrija, industrija celuloze in lesovine, drugi porabniki gozdnih sortimentov in območne samoupravne interesne skupnosti za gozdarstvo. Že iz sestave podpisnikov se vidi, da je bil dan izredno velik poudarek lesnobilanci razmerjem.

Slika 1: Posek v slovenskih gozdovih v obdobju 1987–90 v bruto m³

Vir: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano – MKGP, 1991

Figure 1: Felling Cut in Slovenian Forests in 1987–90 in Gross m³

(Source: Ministry for Agriculture, Forestry and Nutrition – MAFN, 1991)

V obdobju 1970–79 in 1980–89 je bil povprečni letni posek:

	1970–79	1980–89	Indeks / Index 1970–79=100
Družbeni gozdovi State Forests	1,415.438	1,431.366	101
Zasebni gozdovi Private Forests	1,523.145	1,824.706	120
Vsi gozdovi Total Forests	2,938.583	3,256.072	111

Posek, posebej še v zasebnih gozdovih, se je v obdobju 1980–89 nasproti preteklemu desetletju občutno povečal. V letu 1987 je bil posek v vseh gozdovih 3,448.900 m³, nato se je posek znižal in v letu 1990 pristal na 2,779.400 m³.

Zaradi zaostrenih splošnih družbeno-gospodarskih razmer so se že v letu 1981 pokazale potrebe po povečanju blagovne proizvodnje za srednjeročno obdobje 1981–85.

Srednjeročno obdobje Medium-Term Period	Povpr. letna blagovna proizvodnja (000 m ³) Average Annual Goods Production (000 m ³)
1976–80	2417
1981–85	2670
1986–90	2419

Rezultat je bil, da je bil v obdobju 1981–

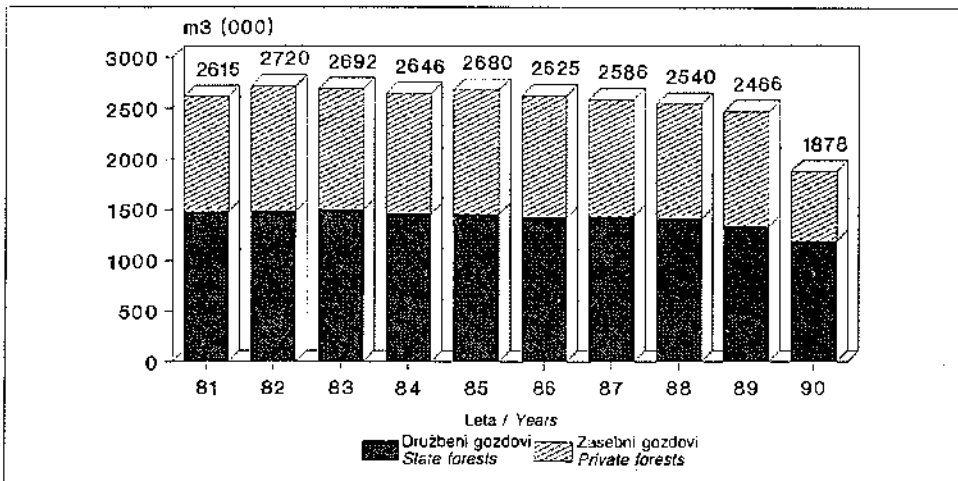
85 dosežen v zadnjih desetletjih najvišji obseg blagovne proizvodnje, ki je dosegel maksimum v 1982. letu, ko je bilo porabnikom lesa dobavljeno 2,719.500 m³ lesa. V tem obdobju je bila skupna poraba lesa pokrita z gozdnimi sortimenti in lesnimi ostanki iz Slovenije v deležu okrog treh četrtin. Po letu 1982 je začel obseg blagovne proizvodnje upadati in je dosegel leta 1990 le še 1,877.700 m³. Za večje odstopanje v letu 1990 so vzroki v nekaj nižji sečnji in začetku proste trgovine z lesom iz zasebnih gozdov, ki ni bilo več zajeto v okviru gozdnih gospodarstev. Tako podatek za leto 1990 ni več v celoti primerljiv s podatki prejšnjih let. Obseg blagovne proizvodnje iz družbenih gozdov se v letu 1990 zmanjša zaradi sprejema zakona o začasnih prepovedi sečnje v družbenih gozdovih, ki naj bi se po sprejetem zakonu o denacionalizaciji vračali njihovim prvotnim lastnikom.

3. VLAGANJA V GOZDOVE V OBDOBJU 1981–90

3. INVESTMENTS IN FORESTS FROM 1981–90

Povečan posek in blagovna proizvodnja

Slika 2: Razvoj neto blagovne proizvodnje v letih 1981–90 (vir: MKGP)
Figure 2: Net Goods Production Development in 1981–90 (Source: MAFN)

v letih 1981–85 sta bila vezana na nujno potrebna vlaganja v gozdove. Realizacija v vseh gozdovih je bila naslednja (v %):

	1981–85	1986–90
Blagovna proizvodnja <i>Goods Production</i>	100	97
Obnova <i>Regeneration</i>	121	84
Nega <i>Tending</i>	108	87
Nega z zakasnelimi redčenji <i>Tending with Postponed Thinning</i>	66	–
Melioracije <i>Ameliorations</i>	58	50
Gradnja in rekonstrukcija cest <i>Construction and Reconstruction of Roads</i>	115	61

Medtem ko so bila v letih 1981–85 vlaganja v obnovo, nego in gradnjo ter rekonstrukcijo cest celo nad planiranimi, so bila pri negi z zakasnelimi redčenji in pri melioracijah močno pod predvidevanji. Tudi če upoštevamo, da je bilo predvideno, da bi okrog 8 % lesa (pretežno listavcev) napadlo pri zakasnelih redčenjih in melioracijah, lahko ocenimo realizacijo planov v slovenskih gozdovih v letih 1981–85 za uspešno.

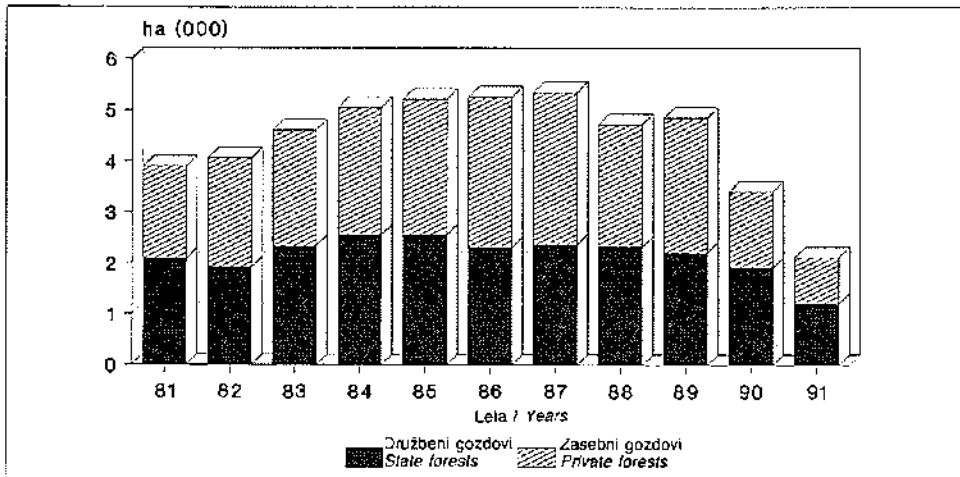
Po podatkih o realizaciji plana (%) v letih 1986–90 bi to obdobje na prvi pogled lahko ocenjevali za manj uspešno. Vendar taka

ocena ni korektna. V obdobju po letu 1985 smo dosegli pri bioloških vlaganjih v gozdove v vsem povojnem obdobju (po drugi vojni) maksimalne obsege del (obnova, nega, melioracije – predvsem na račun okolju prijaznejših indirektnih melioracij). Manj ugoden rezultat, ki ga kažejo indeksi realizacije plana bioloških vlaganj (obnova, nega, manj pa melioracij, ki zaostajajo celotno obdobje), je posledica močnega zmanjšanja obsega del v revolucionarnem letu sprememb 1990. Do leta 1989 tako obnova kot nega potekata po dinamiki, v letu 1990 pa zaradi zmanjšanja blagovne proizvodnje v družbenih (zaradi moratorija) in zasebnih gozdovih (manjša sečnja, prosta prodaja dela lesa mimo gozdnih gospodarstev) in s tem manjšega dotoka sredstev, ta vlaganja močno upadejo.

Če primerjamo realizacijo v letu 1990 in za nekatera dela tudi v letu 1991 z letnim povprečjem 1981–89, dobimo naslednjo sliko:

Rezultati vlaganj v gozdove v letih 1990–91 (razmere v letu 1992 ne bodo nič boljše) so porazni in daleč zaostajajo za realiziranimi sečnjami in potrebami gozdov. Podatkov namerno ne analiziram ločeno po sektorjih lastništva (čeprav so v prikazih navedeni), ker se lastništvo zaradi izvajanja

Slika 3: Izvršena obnova v slovenskih gozdovih v letih 1981–91 (vir: MKGP)
Figure 3: Regeneration Performed in Slovenian Forests in 1981–91 (Source: MAFN)

	Indeks/Index 1990/1981-89	Indeks/Index 1991/1981-89
Blagovna proizvodnja <i>Goods Production</i>	72	ni podatkov <i>No data</i>
Obnova <i>Regeneration</i>	71	44
Nega <i>Tending</i>	68	73
Melioracije <i>Ameliorations</i>	48	21
Gradnja in rekonstrukcija cest <i>Construction and Reconstruction of Roads</i>	24	5
Gradnja vlak <i>Skid Trail Construction</i>	21	ni podatkov <i>No data</i>

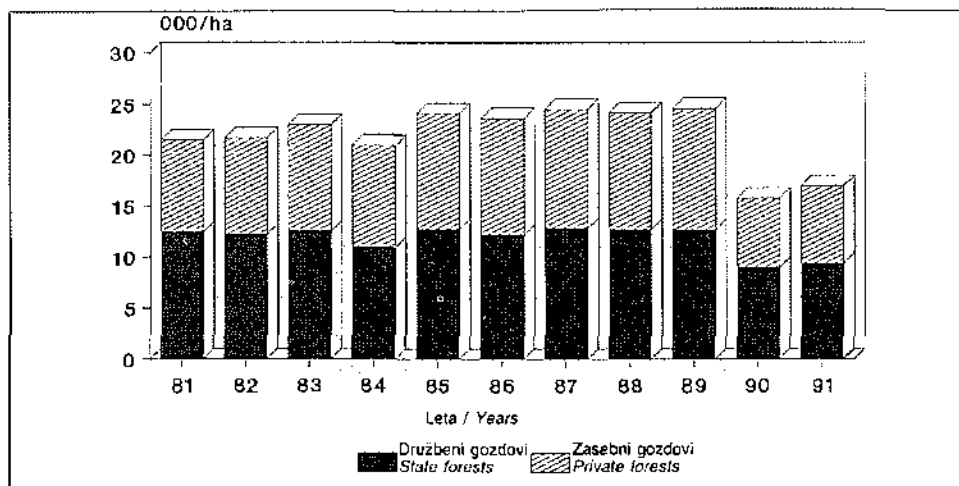
zakona o denacionalizaciji spreminja in ker moramo gledati vse gozdove kot celovito obnovljivo naravno bogastvo.

Obseg melioracij malodonosnih gozdov in grmišč pretežni del celotnega spremljanega obdobja zaostaja za potrebami. Če upoštevamo, da imamo okrog 100.000 ha malodonosnih gozdov in grmišč ter površin v zaraščanju, bi morali obseg melioracij močno povečati, ne pa jih zmanjševati, kot se to dogaja v zadnjih dveh letih. Prav gotovo pa je potrebno dati prednost cenejšim in naravi prijaznejšim indirektnim melioracijam, ki pa jih je obvezno potrebno

kombinirati z dopolnilnimi direktnimi melioracijami. Slovenija je tako majhna, da moramo izkoristiti vso površino, upoštevaje ekološke in ekonomske pogoje ter družbene potrebe.

V Sloveniji imamo v gozdovih okoli 15.000 km gozdnih in javnih cest, tako da pride na 1 ha gozda okoli 15 m cest. Do optimalne odprtosti okrog 25 m/ha (tu so ocene zelo različne od nekaj nižjih pa do mnogo višjih kot jih imajo – v nekaj drugačnih razmerah – v srednjeevropskih gozdovih) pa nam manjka še okrog 40 odstotkov oziroma še 10.000 km gozdnih cest. Tudi če to število razpolovimo in pristanemo na ciljni gostoti 20 m/ha, nam primanjkuje še 5000 km gozdnih cest. V rekordnem 1982. letu smo jih zgradili in rekonstruirali 473 km, in če bi jih gradili s takim tempom, bi dosegli to zmanjšano ciljno odprtost (20 m/ha) v slabih 11 letih. Če pa bi jih gradili z istim tempom kot v letih 1981–90, bi potrebovali skoraj 16 let; za doseg optimalne odprtosti 25 m/ha pa bi potrebovali dobrih 31 let. Ne glede na različne ocene o optimalni ciljni odprtosti gozdov z gozdnimi cestami in kritikam javnosti (marsikdaj tudi upravičenim) na način gradnje gozdnih cest pa imajo posamezna območja (tako v okviru posameznih gozdnih gospodarstev kot ce-

Slika 4: Izvršena nega v slovenskih gozdovih v letih 1981–91 (vir: MKGP)
Figure 4: Tending Performed in Slovenian Forests in 1981–91 (Source: MKGP)

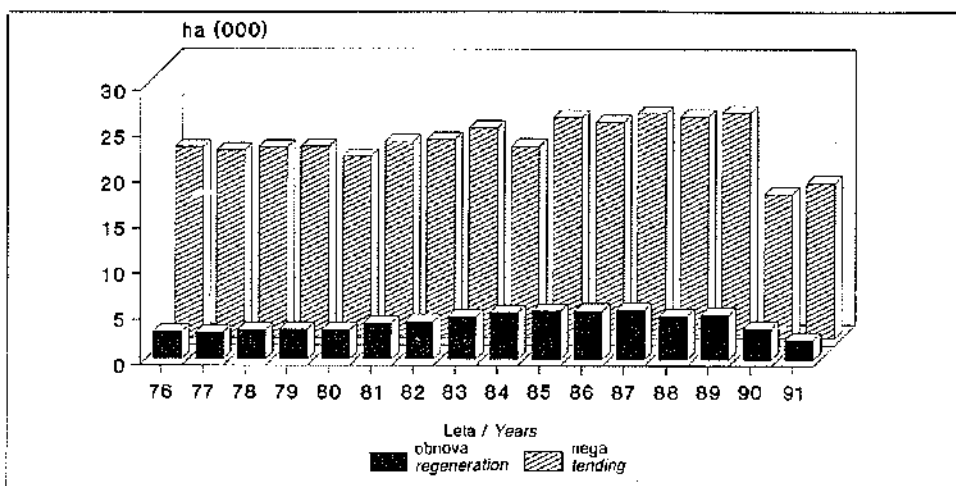

lotna gozdnogospodarska območja) pre-nizko gostoto gozdnih cest za racionalno pridobivanje lesa, racionalno obvladovanje gozdov in za druge namene, tako da bo nujno potrebno najti sredstva in začeti z nadaljevanjem gradnje gozdnih cest v slovenskih gozdovih. Poleg melioracij je gradnja gozdnih cest tista dejavnost v gozdarstvu, ki je po letu 1986 doživela največje

zmanjšanje, v letih 1991 in 1992 pa je prišlo praktično do prekinitve del tako pri gradnji gozdnih cest kot melioracijah. Poleg tega pa se gozdne ceste v zadnjih treh letih zaradi pomanjkanja finančnih sredstev le minimalno vzdržujejo in na njih nastaja vsak dan večja škoda z nevarnostmi za nastanek erozijskih procesov s še večjimi posledicami.

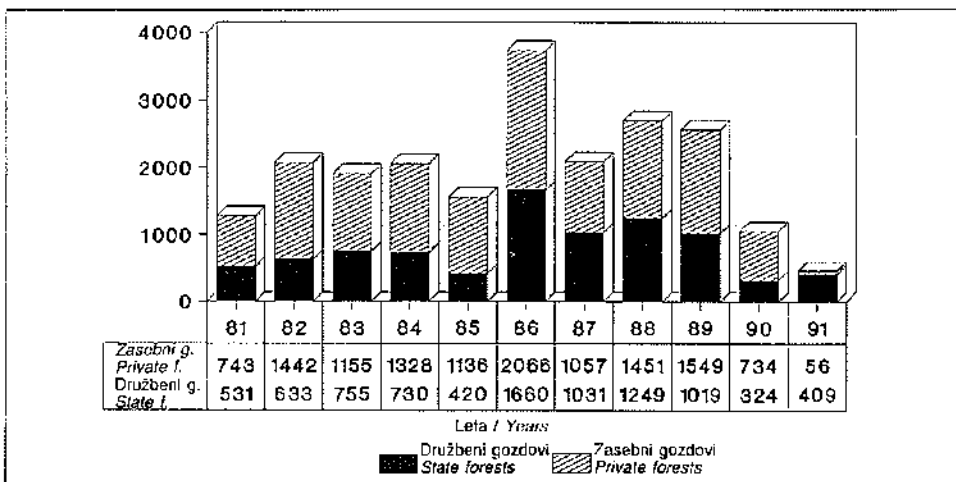
Slika 5: Izvršena obnova in nega skupaj v RS v letih 1981–91 (vir: MKGP)

Figure 5: Regeneration and Tending Performed Simultaneously in Slovenia in 1981–91 (Source: MAFN)

Slika 6: Realizacija melioracij (direktnih in indirektnih) v letih 1981–91 (vir: MKGP)

Figure 6: Amelioration Realization (direct and indirect ones) in 1981–91 (Source: MAFN)

4. PORABLJENA SREDSTVA ZA VLAGANJA V GOZDOVE

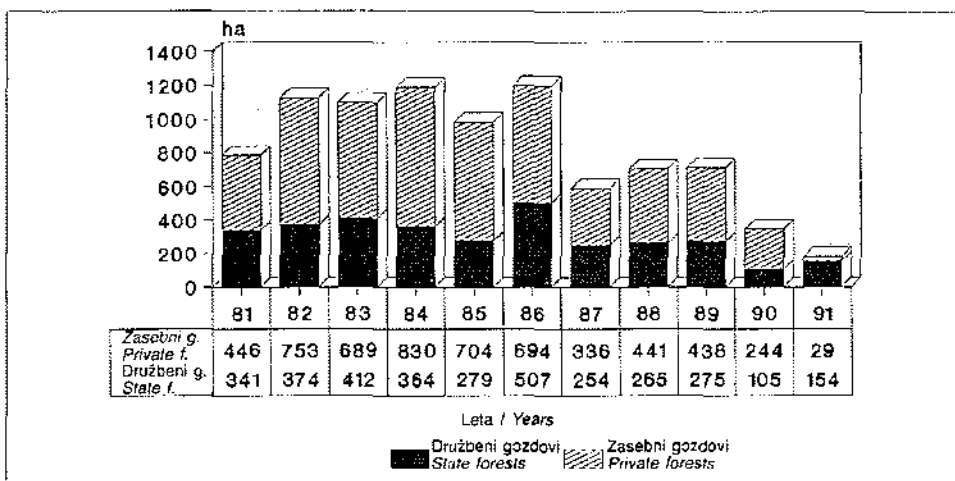
4. FUNDS INVESTED IN FORESTS

V prispevku so pod vlaganji v gozdove opredeljena vlaganja v:

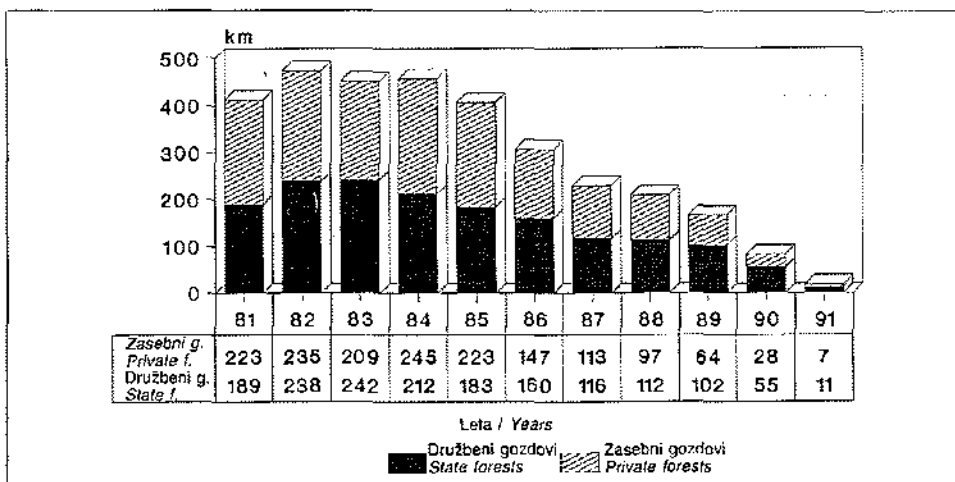
- obnovo, nego in varstvo gozdov,
- melioracije, plantaze in pogozdovanja negozdnih površin,
- gradnjo gozdnih cest.

V obdobju 1981–85 so pod vlaganja v gozdove vštetni tudi prispevki za sofinanciranje zakasnelih redčenj, ki so znašala po letih od 0,4 do 0,7% od prodajne vrednosti lesa oziroma v povprečju 0,5%. Poleg zgoraj naštetih vlaganj pa lahko spadajo med vlaganja tudi gradnja gozdnih viak, saj gre za dolgoročno vlaganje (ni namenjeno le enkratnemu spravilu lesa oziroma enemu poseku). Za gradnjo viak so bili v obdobju

Slika 7: Realizacija direktnih melioracij v letih 1981–91 (vir: MKGP)
Figure 7: Direct Amelioration Realization in 1981–91 (Source: MAFN)

Slika 8: Novogradnja in rekonstrukcija cest v letih 1981–91 (vir: MKGP)
Figure 8: Construction and Reconstruction of Roads in 1981–91 (Source: MAFN)

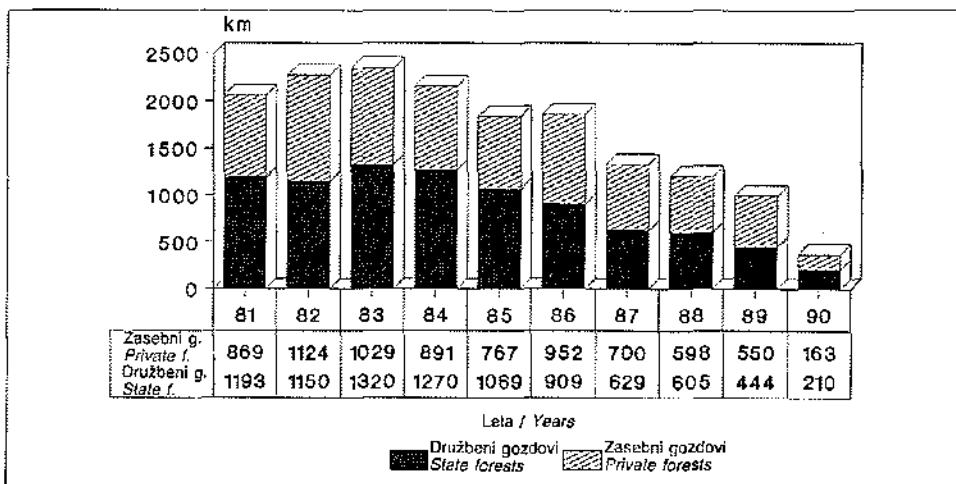
1981–90 porabljeni povprečno 3 do 4 odstotki prodajne vrednosti lesa, podobni deleži od prodajne vrednosti lesa pa so bili na leto namenjeni tudi za vzdrževanje gozdnih cest. Poleg teh vlaganj pa spadajo v stroške gospodarjenja z gozdovi še stroški gozdarske službe, ki zajemajo gozdnogospodarsko načrtovanje (ureditveno in gojitveno načrtovanje) in odkazilo ter nadzor nad dogajanjem v gozdnem prostoru (skupaj 5–6% od prodajne vrednosti lesa).

V obdobju 1981–90 je bil po vrstah uporabe namenjen naslednji delež prodajne vrednosti lesa:

	%
Obnova, nega, varstvo <i>Regeneration, Tending, Protection</i>	8,1
Melioracije, pogozdovanja in plantaže <i>Ameliorations, Afforestations and Plantations</i>	2,2
Načrtovanje in odkazilo <i>Planning and Tree Marking</i>	5–6
Gradnja gozdnih cest <i>Forest Road Construction</i>	5,4
Vzdrževanje gozdnih cest <i>Maintenance of Forest Roads</i>	3–4
Gradnja vlak <i>Skid Trail Construction</i>	3–4
Vse skupaj <i>Total</i>	26,7–29,7

H kolaču, ki ga je uporabljalo gozdarstvo za vlaganja v gozdove, so porabniki lesa prispevali še na osnovi sporazumov in posebnih dogovorov. Medtem ko je lesnopredelovalna industrija namenjala denar predvsem za odpiranje gozdov z gozdnimi prometnicami, pa se je celulozna industrija zanimala za melioracije, pogozdovanja in osnovanja plantaž hitrorastočih drevesnih vrst. Vlaganja v gozdove so po letu 1986 stalno in nezadržno upadala in v letu 1990 je bilo namenjeno za obnovo, nego, varstvo, melioracije in gradnjo gozdnih cest le še 11,9 odstotka od prodajne vrednosti lesa, kar je bilo le še 73 odstotkov od povprečja v 1981–90, ko je bilo povprečno vloženo 16,3 odstotka od prodajne vrednosti lesa. Če pa upoštevamo, da je bilo v letu 1990 dosežena blagovna proizvodnja v obsegu 1,878.000 m³, kar je bilo le 74% povprečja v obdobju 1981–90 (2,544.800 m³), je bilo dejansko vloženo v gozdove v primerjavi z obdobjem 1981–90 še za 26 odstotkov manj, kot kaže podatek; to je le 8,8% (74% od 11,9) oziroma realno le dobro polovico tistega, kar je bilo vloženo v najboljših letih od 1982 do 1987. Žal so se še bolj negativni trendi nazadovanja vlaganj v gozdove nadaljevali v letih 1991

Slika 9: Gradnja gozdnih vlak v letih 1981–91 (vir: MKGP)
Figure 9: Skid Trail Construction in 1981–91 (Source: MAFN)

in 1992 in vse kaže, da se bodo podobni trendi nadaljevali vsaj še v letu 1993. Ali lahko zagotavljamo trajnost gozdov in vseh njihovih vlog, če v obnovo, nego, varstvo in melioracije ter gradnjo gozdnih cest po ocenah v letu 1991 namenimo le še okrog 5 odstotkov prodajne vrednosti lesa in hkrati iz gozdov s posekom brez odkazila »veselo« odстранjujemo nosilce funkcij? Ocena za 1991. leto je narejena na osnovi primerjave fizičnega obsega vlaganj med leti 1991 in 1990 in je za ta namen uporabna in dovolj natančna. V gozdove, to obnovljivo naravno dobrino, od katere pričakujemo trajnost (tako donosov lesa kot drugih vlog), v zadnjih dveh letih (1991 in 1992) vlagamo le še med četrtino in tretjino tistega, kar smo vlagali v obdobju 1981–90.

5. ZAKLJUČEK

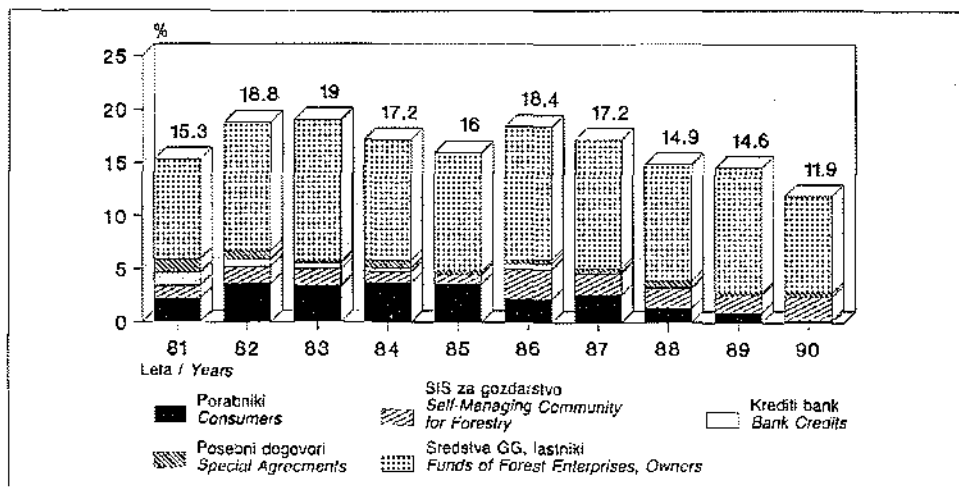
5. CONCLUSION

Prav gotovo se bo moralo tudi gozdarstvo soočiti s težkimi ekonomskimi razmerami, v katerih je naša mlada država Slovenija.

Vendar pa je nekje meja, prek katere ne bi smeli ne gozdarji, ne lastniki gozdov, ne politične stranke in ne država. Kje točno je ta meja, ki še omogoča normalno gospodarjenje z gozdom kot obnovljivim naravnim bogastvom, se da strokovno in argumentirano določiti na osnovi usmeritev območnih gozdnogospodarskih načrtov za obdobje 1991–2000. Upoštevaajoč ekonomske razmere države je možno določeno delo omejiti, določeno celo odložiti v boljše čase, vendar če želimo zagotoviti trajnost gozdov in njihovih vlog, moramo izvesti vsa z načrti predvidena obnovitvena dela, negovalna in varstvena dela, hkrati pa moramo vsaj zadovoljivo vzdrževati vse dosedaj zgrajene gozdne ceste. Če želimo sekati v gozdovih in ne preobremenjevati s prometnicami že odprtih predelov, pa bo nujno potrebno zgraditi tudi v teh težkih časih še kakšno gozdno cesto ter vlako. Tu se ne spuščam v to, kako se bodo vlaganja financirala in kdo bo ta dela opravljal. Prav gotovo pa bo tako pri zagotavljanju sredstev kot pri izvajanju del imel lastnik mnogo večje obveze. Prav pri zagotavljanju sredstev, če vključujemo v preteklosti biološko amortizacijo in davke, ter danes davek iz katastrskega

Slika 10: Porabljena sredstva (v odstotnem deležu od prodajne vrednosti lesa) po virih sredstev in namenu v obdobju 1981–90

Figure 10: Funds Invested (the share of timber selling value – in %) according to Funds Sources and the Purpose for the Period 1981–90

dohodka in prometni davek, so obveze lastnikov gozdov do financiranja države in vlaganj v gozdove nekajkrat nižje. Ob trendih pri vlaganjih v slovenske gozdove, enem redkih naravnih bogastev, ki ga imamo, pa se lahko vprašamo:

Kam gremo državljani Slovenije?

Kam greste lastniki gozdov?

Kam gremo gozdarji Slovenije?

Politika in oblast pa seveda vedno ve, kam gre, in njej nima smisla postavljati teh vprašanj!

Mogoče pa bi se le morali zamisliti!?

LITERATURA

1. Gašperšič, F., Kotar, M., Winkler, I., 1992: Dileme prihodnje ureditve gospodarjenja z gozdo-

vi. Biotehniška fakulteta, Splošno združenje gozdarstva Slovenije, Ljubljana.

2. Poročilo o uresničevanju samoupravnega sporazuma o temeljih plana SIS za gozdarstvo SR Slovenije za obdobje 1981-85 v letu 1985 in za celotno plansko obdobje 1981-85; SIS za gozdarstvo Slovenije, Ljubljana 1986.

3. Poročilo o uresničevanju srednjeročnega plana 1986-1990 na področju gospodarjenja z gozdovi in oskrbe z lesom v letu 1990 in v celotnem planskem obdobju 1986-90; Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Ljubljana 1991.

4. Perko, F., 1992: Kam gredo zasebni gozdovi Slovenije. *GozdV*, 50, 2, s.

5. Potočnik, I., Šinko, M., Winkler, I., 1991: Ekonomska narava naložb v gozdne ceste. *Zbornik gozdarstva in lesarstva* 38, Ljubljana.

6. IGLIS: Realizacija gojitvenih in varstvenih del v obdobju 1. 1. 91 do 31. 12. 1991, Ljubljana 1992.

Gozd je sooblikovalec naše krajine (foto: Janez Slavec)

